

4. Вовк А. В. Кримінальна відповідальність за каліцтво статевих органів як ознаки тяжкого тілесного ушкодження. *Актуальні проблеми кримінального права: матеріали X Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка* (м. Київ, 22 листоп. 2019 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ. 2019. С. 178–180.

Шпарик Оксана Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОСВІТЬОГО ЗАКОНОДАВСТВА КНР

Освіта є важливою соціальною сферою, що має першорядне значення на сучасному етапі розвитку суспільства й держави і підтверджується включенням її до числа національних пріоритетів Китайської Народної Республіки (КНР). Стан, тенденції та перспективи розвитку освіти в будь-якій державі визначаються освітнім законодавством. Реформування та модернізація освіти також неможлива без належного законодавчого забезпечення, яке об'єктивно відповідає очікуванням та потребам суспільства в умовах сучасних викликів.

Законодавству сучасного Китаю властива особлива специфіка, його еволюція протягом тривалого часу відбувалася в умовах верховенства соціалістичної ідеології під суворим контролем з боку правлячої Комуністичної партії Китаю (КПК). Нині КПК продовжує визначати вектор правового розвитку країни, зокрема її освітнього законодавства.

Малочисленні основні закони у порівнянні з оперативними постановами (підзаконними актами) – давня традиція Китаю. Процес появи нового закону у правовій системі країни надзвичайно трудомісткий, передбачає врахування різних, іноді діаметрально протилежних думок. Китайський законодавець не поспішає з прийняттям законів. Це обґрунтовується небажанням випускати «недопрацьовані» варіанти. Підготовка нового закону або поправок до чинного зазвичай відбувається протягом декількох років, іноді цей процес може займати й десятиліття.

Нижче розглянемо ключові віхи розвитку китайського освітнього законодавства.

Першим системним документом у сфері освіти можна вважати «Постанову ЦК КПК про реформу системи освіти». У 1985 р. ЦК

КПК було скликано нараду щодо реалізації політики реформ і відкритості в сфері освіти. Слідом за постановами «Про реформу економічної структури» і «Про реформу наукової структури» було прийнято «Постанову про реформування системи освіти». У документі наголошувалося на взаємній обумовленості економічного розвитку країни і системи освіти. Основна мета реформи освіти визначалася як підвищення якісних характеристик нації, підготовка великої кількості кваліфікованих кадрів, у тому числі й вищої кваліфікації. У документі було акцентовано на збільшенні фінансування освіти. Велика увага у цей період надавалася реформуванню системи управління (посилення управління на макрорівні з одночасною децентралізацією владних повноважень, розширення автономії освітніх установ). Переглядалися всі педагогічні концепції, зміст і методи навчання. Передбачалося оновити всю сферу освіти, зміцнити базову освіту, сприяти розвитку професійно-технічної освіти, звернути увагу на систему вищої освіти, вдосконалювати шкільну освіту, зробити так, щоб навчальні заклади всіх типів і форм активно адаптувалися до різноманітних запитів соціально-економічного розвитку країни. На рівні школи передбачався поетапний перехід на загальну обов'язкову дев'ятирічну освіту, зміни в системі вищої освіти були пов'язані з реформуванням планів прийому до вищих навчальних закладів; передбачалося змінити систему розподілу випускників, розширити автономію вишів.

У 1986 р. на Всекитайських зборах народних представників було прийнято перший в історії Китаю «Закон КНР про обов'язкову освіту», в якому особлива увага приділялася вдосконаленню діяльності загальноосвітньої початкової і середньої школи. Згідно з документом необхідно було розробити нові навчальні плани.

З метою створення освітньої системи, яка б відповідала вимогам соціалістичної ринкової економіки, модернізації та перетворень політичної та науково-технічної системи, у 1993 р. було прийнято «Програму реформ і розвитку освіти». Вона акцентувала на різних аспектах реформування освіти, але головними були такі: поширення по всій країні обов'язкової дев'ятирічної освіти і ліквідація неписьменності серед молоді та осіб середнього віку; збільшення державних витрат на освіту; політичні та організаційні гарантії щодо формування недержавного сектору в освіті; реформування системи вищої освіти (підвищення ефективності функціонування вишів, зміна системи управління вишами, оновлення системи прийому і ро-

зподілу студентів, скасування системи повного державного забезпечення студентів); всебічне підвищення якості навчання; вдосконалення освіти в регіонах.

У 1993 р. приймається «Закон про вчителя КНР». Відзначалося, що необхідно приділяти особливу увагу вчителям, надавати більше можливостей для професійного зростання, підвищення політичної культури, покращувати службові та побутові умови. Найважливішими напрямками реформування школи проголошувалися перетворення і відкритість. Стверджувалося, що шкільна реформа повинна бути комплексною, зачіпати всі складові: систему освіти, зміст освіти, методи і форми навчання. Сучасна школа повинна ставати відкритою, сприяти досягненням і використовувати досвід зарубіжжя.

Перший в КНР «Закон про освіту» було прийнято у 1995 р. Закон надав правові підстави державній гарантії пріоритетного розвитку освіти, зокрема надав школам і вищим навчальним закладам країни статус юридичної особи, що повинно було дозволити їм самостійно вирішувати деякі фінансові, кадрові, матеріально-технічні, а також педагогічні проблеми. Насправді навчальним закладам було надано в основному господарські права, академічна свобода у вищих реалізувалася дуже слабо.

На початку 1999 р. Держрада затвердила «План дій по розквіту (активізації) освіти назустріч ХХІ століття». Передбачалося, що на межі століть Китай зробить «ривок» і доб'ється корінних перетворень і значних успіхів в освіті. «Постанова про поглиблення реформи освіти і всебічного розвитку виховання якісних характеристик» (1999 р.) стала одним з найважливіших документів у сфері освіти. Підвищення якостей нації називалося головним орієнтиром, а виховання творчості і практичних навичок – ключовим моментом в процесі формування всебічно розвинутої особистості. У «Постанові» вказувалося на необхідності продовження коригування чинної системи освіти, збільшення масштабів вищої (повної) середньої школи і вищої школи, розширення шляхів зростання кадрів, підтримка просування студентів на різних навчальних етапах. Документ розглядав якісно орієнтоване навчання як стратегію державної політики, акцентував увагу на підвищенні якості освіти, вказував на необхідності подальшого реформування системи освіти, вдосконаленні навчальних планів, підручників, методів, форм і засобів навчання.

XVI з'їзд КПК (2002 р.) поставив за мету побудову в країні до 2020 р. «суспільства малого добробуту», що відповідно реалізовувалося у подальшому вдосконаленні системи освіти, підвищенні освітнього рівня населення, поширенні повної середньої освіти в цілому по країні; підвищенні ідейних, моральних, науково-культурних характеристик (якісних характеристик особистості), стимулюванні до всебічно розвиненої особистості, здатної вчитися впродовж життя. У цей період були проведені наради і прийняті відповідні рішення щодо базової освіти (2001 р.), сільської освіти (2003 р.) та професійної освіти (2002, 2005 рр.).

У 2006 р. з'явилася оновлена редакція «Закону про обов'язкову освіту», націлена на нове піднесення ефективності освіти. Закон поставив якісно орієнтовану освіту у центр навчального процесу, зробив акцент на збалансованому розвитку системи освіти, гарантував інвестиції уряду до цієї галузі. У законі також йшлося про необхідність посилити підтримку освіти в бідних регіонах і щодо соціального захисту груп населення, здійснювати політику єдиного планування та узгодження масштабів, структури якості та ефективності освіти всіх рівнів і типів, у місті і на селі; узгоджувати процеси розвитку, реформування і стабілізації освіти з тим, щоб задовольнити запити населення.

Основні напрями китайської державної освітньої політики на сучасному етапі відображено у «Довгостроковій програмі КНР з реформування і розвитку освіти на період 2010–2020 рр.», а саме: оптимізація структури освіти, розбудова ефективної системи державної освіти в малих містах сільської місцевості; реалізація принципу рівного прозорого доступу до освіти; скорочення регіональних відмінностей в освітній сфері; забезпечення високої якості освіти тощо. Щороку в Китаї публікується доповідь про розвиток загальної освіти, в якій аналізуються успіхи і наводяться основні кількісні показники, що характеризують стан освіти на цьому етапі. Ця доповідь уможливає визначити проблеми, які належить вирішити у наступному році.

У жовтні 2015 р. було вирішено прискорити просування модернізації освіти і проголошено на найближчу перспективу «Нову стратегію розвитку». Було окреслено «п'ять пріоритетів» в освіті: (1) інноваційні ідеї: розробка змісту прогресивних освітніх програм, що випереджають за знаннями і навичками наявні потреби, пошук нових освітніх технологій, інноваційне управління освітнім процесом і

своєю діяльністю; (2) гармонізація: розбудова держави на основі узгодження і гармонізації соціальної, економічної та екологічної складових з метою задоволення потреб сучасних і майбутніх поколінь, цілі навчання у рамках освіти в інтересах збалансованого розвитку включають розширення знань, розвиток спеціальних навичок, інтелекту, формування життєвої позиції й цінностей; (3) «зелена» концепція полягає у вдосконаленні якості освіти, збагаченні змісту, форм і методів навчання ідеологією національної культури, всебічному розвитку особистості з акцентом на моральний, інтелектуальний та фізичний розвиток; (4) відкритість, спрямована на якісну інтенсифікацію інтеграційних можливостей, (5) загальнодоступність: справедливість і доступність в освіті.

У лютому 2019 р. ЦК КПК та Держрада КНР оприлюднили «Модернізація китайської освіти до 2035 р.». Згідно з документом основними цілями розвитку освіти до 2035 р. є: побудова сучасної системи освіти, яка обслуговує навчання протягом усього життя для всіх, популяризація якісної дошкільної освіти, досягнення якісної та збалансованої обов'язкової освіти, повна популяризація вищої освіти, покращення можливостей професійної служби та підвищення конкурентоспроможності вищої освіти.

Отже, з моменту заснування КНР у 1949 р. система китайської освіти зазнала значних змін у руслі загальних процесів демократизації життя суспільства, формування ринкової економіки, інтеграції освітнього простору, що відповідно відображалося в освітньому законодавстві КНР.

Ярмиш Наталія Миколаївна,

доктор юридичних наук, професор
Національної академії прокуратури України

ПРО НЕДОЛІКИ ВИЗНАЧЕННЯ ДЕЯКИХ КВАЛІФІКУЮЧИХ ОЗНАК У СКЛАДАХ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Однією з умов правильного, справедливого застосування Кримінального кодексу України (КК України) є чіткість його визначень. Від того, як розуміє певну законодавчу ознаку особа, яка здійснює процес кримінально-правової кваліфікації, в результаті чималою мірою залежить доля людини. До того ж положення Кримінального кодексу в першу чергу мають сприйматися пересічними громадянами,